

Панорама, поглед на локалитет Јаруге у Лозовику са каменолома оникса (23.11.2022)

Посебни налаз на локалитету Кључ-Велика њива (23.11.2022)

ОД СВИТАЊА ДО СУМРАКА

Теренска фотографија - увод у лепоте јагодинског краја, лепоту теренских истраживања и резултате прве две кампање пројекта Систематска археолошка перспекција јагодинског краја

Аутор изложбе: Соња Перић

Аутори фотографија:

Соња Перић
Петар Милојевић
Смиљана Додић
Дајана Матовић
Невена Цветковић

Дизајн: Ђорђе Филиповић

Завичајни музеј Јагодина
5. април – 7. мај 2024.

Завичајни
Музеј
Јагодина

5. април – 7. мај 2024.

ОД СВИТАЊА ДО СУМРАКА

Аутор Соња Перић

СИСТЕМАТСКА АРХЕОЛОШКА ПРОСПЕДЦИЈА ЈАГОДИНСКОГ КРАЈА

Кампања 2022.-2023.

Завичајни музеј Јагодина – Археолошки институт Београд

Подржано од Министарства културе РС

Стручни тим: Соња Перић, Смиљана Додић (Завичајни музеј), др Петар Милојевић, др Александар Капуран (Археолошки институт), Лана Трајковић, Дајана Матовић (дипл. археолози) и Милена Муминовић Божић (Завичајни музеј Књажевац); стручни консултанти: др Александар Булатовић, др Иван Бугарски (Археолошки институт), Невена Цветковић (Завичајни музеј).

Рекогносцирање атара села Горњи Рачник, на путу до локалитета Збегчић, са сарадником на терену Слободаном Рашићем

Резултати двогодишњег рада: 25 дана теренских истраживања; рекогносцирано 20 сеоских атара; евидентирано, просторно позиционирано, мапирано, хронолошки и типолошки опредељено 76 археолошких налазишта из свих периода прошлости од старијег неолита до позног средњег века; прикупљено недеструктивном методом, са површине земље 4928 покретних налаза, највише керамичких фрагмената, затим, зидног лепа, камених предмета, грумења згуре, металних предмета и уломака животињских костију; мапирано 5 каменолома и 14 глиништа са којих су прикупљени узорци стена.

ОД СВИТАЊА ДО СУМРАКА

Устајемо у свитање, рекли би, са првим петловима, али како петлова нема, у тишини. Спремни за пут. Спремни да ходамо, ходамо, ходамо, да се возимо и опет ходамо, ходамо, унади и ишчекивању.

Чекају нас путеви, неки којима се ређе иде, уске стазе, непрокрчене путање, чекају нас оранице, ливаде, лугови и воћњаци, шуме и шумарци, виногради и утрине, обале малих текућих вода и баруштине, камењари и глиништа, скривени метали у утроби земље и они, неком безначајни, а нама светли трагови прошлих времена.

Намерни и ненамерни сусрети, вредна и мање вредна казивања, смернице и сигнали.

Овде је добра вода, тамо је извор, онде бистар поток, оном наденуше име Сребро, тамо Слатина, доле Кладенац, горе Смрдан... Овде је земља плодна, сунце благородно, онде дувају ветрови, тамо је мочварно тле, ту се излива река, онде обрушава камен. На овом осунчаном пропланку, са дивним погледом ка истоку, између два потока, било је лепо живети. На овој ветровитој коси, где нас дочекује сува трава, са камењаром у залеђу и леглима испреплетаних отровница, не би пожелели да свијемо гнездо.

Ходамо, ходамо, ходамо, погнуте главе, савијеног става, не због нелагоде и тескобе, већ због праћења трагова. Да нам не промакне нешто. Ослушкујемо оне нечујне позиве из траве, испод опалог лишћа, са дна јаруге, са изоране бразде. И тај комадић печене земље, тај мали уломак поломљене посуде, прича нам причу о времену кад је настао, о људима који суга направили, користили, поломили...

Нова и стара села, нова и стара гробља, нове и старе цркве, нови и стари бедеми, нови и стари трагови. Чукаре и чукарци, градине и градци, главице, селишта, кућишта, црквине, црквишта, гробљишта и страже... Доња мала, горња мала, мали град, збегчић, збеговиште, чаир, панађуриште, циглана, ћерана...

Пусти поглед са ове чуке, са овог дрвета, са видиковца, да упије пејзаж!

Код тополе, Код реке, Појате, Појило, Бујмир, Липовак, Орловак, Весељак, Репушак, Велике ливаде, Јеленска обала, Кандовац, Казаниште, Орнице, Јаруге, Рудско било...

Јеринин град на оном врху, Јеринин град на другу страну... Милићевске куће, реке, њиве, Лукићка мала, Дамљанов кладенац, Дамјанови брестови, Тасин браник, Плешино брдо, Вељино брдо, Томине ливаде, Павлов поток, Савин поток, Рајков поток, Лазин поток, Злијски поток, Вецина мала, Гајина воденица, Турске њиве, Арнаутске њиве...

Кључ уз реку, поље у страну... Ушћа, меандри, међуречја...

А све је лепо, и дивљина, и питомина. И сваки топоним има своју причу, крије своју истину, дарује неко казивање.

У смирај дана, праћени пурпурним диском, са својим пленом нових сазнања, стрпаним у кесе, враћамо се са пута, спремни да и сутра, и неки дан после, закорачимо у нову прошлост.